

دیدگاه سیره رضوی بر سلامت جنسی جامعه

نویسندگان: دکتر مریم جدید میلانی*، دکتر سید کاظم فروتن**
اعضای هیات علمی دانشگاه شاهد و گروه پژوهشی خانواده و سلامت جنسی

طرح مسئله: یکی از مهم ترین عوامل خوشبختی در زندگی زناشویی و جلوگیری از آسیب های اجتماعی ارضای نیازهای جنسی در کانون خانواده است، زیرا رضایت بخش نبودن آن، سبب ایجاد احساس محرومیت، ناکامی و عدم ایمنی در همسران می شود. این محرومیت جنسی می تواند در نهایت موجب طلاق گردد. براساس پژوهش انجام شده بر روی متقاضیان طلاق شهر تهران، بیش از 60 درصد افرادی که به دلایل مختلف به دادگاههای خانواده مراجعه کرده بودند از ارضای نیازهای جنسی خود یا همسرشان راضی نبودند. از سویی تاثیر سوء اختلالات جنسی بر سلامت خانواده را می توان بر رفتارهای جنسی جامعه و تربیت فرزندان نیز مشاهده نمود. بنابراین توجه به سلامت جنسی خانواده می تواند در پیشگیری از آسیبهای اجتماعی از جمله انحرافات اخلاقی در جامعه، اعتیاد و گسترش رفتارهای پرخطر جنسی تاثیر به سزایی داشته باشد.

روش کار: در مقاله حاضر سعی شده تا با مروری بر منابع اسلامی و با تمرکز بر سیره امام رضا(ع)، ابتدا دیدگاه اسلام نسبت به مسایل جنسی بیان شود و سپس تاثیر سلامت جنسی خانواده بر سلامت جامعه بررسی گردد.

یافته های تحقیق: دیدگاه کلی اسلام به موضوعات جنسی رسیدن به آرامش زن و شوهر از طریق تسهیل در ارضای مشروع و پیشگیری از زمینه های ارتکاب گناه و تقویت و محافظت از غرایز جنسی است. در سیره رضوی توجه به ارضای بهتر نیازهای جنسی با همسر تاکید شده و عوامل موثر در ارضای نیازهای جنسی بیان شده است. براین اساس مرد جهت دیدار همسر خود با اشتیاق بسیار به منزل برمی گردد و تاثیر عوامل سوء خارج از خانه بر سلامت خانواده کاهش یافته و همچنین، آسیبهای اجتماعی ناشی از عدم ارضای جنسی کاهش می یابد.

نتیجه گیری: با تاملی سیره رضوی به اهمیت روابط جنسی در حفظ سلامت جنسی جامعه و در نهایت پیشگیری از آسیبهای اجتماعی پی می بریم.

واژگان کلیدی: سیره رضوی، امام رضا(ع)، سلامت جنسی جامعه، مسایل زناشویی

*: استادیار، دکتری تخصصی پرستاری (PhD)، عضو هیات علمی دانشگاه شاهد و گروه پژوهشی خانواده و سلامت جنسی
**دانشیار، متخصص جراحی کلیه - مجاری ادراری تناسلی، عضو هیات علمی دانشگاه شاهد و گروه پژوهشی خانواده و سلامت جنسی
تهران، خیابان ایتالیا، جنب بیمارستان شهید مصطفی خمینی، کلینیک سلامت خانواده، 8، 0218898591-09122492584
milani2000ir@yahoo.com

Sire Razavi Viewpoint on social sexual health

Dr. Maryam Jadid Milani: Assistant Professor, PhD of Nursing, Shahed University, Family and Sexual Health Research Group, Tehran, Iran

Dr. Seyyed Kazem Forootan: Associate Professor of Urology, Shahed University, Family and Sexual Health Research Group, Tehran, Iran

Background: One of the most important factors for happiness in marital life and prevent of social damage is Satisfying the sexual needs in family. Because not satisfactory of it can cause feelings of deprivation, failure and lack of safety between spouses. This sexual deprivation can eventually lead to divorce. The study on divorce in Tehran showed that more than 60 percent of people who were referred to family courts for various reasons, were not satisfied of sexual needs. Also, the adverse effect of sexual disorders can also be seen on the social sexual behavior and children's education. Then, the sexual health of the family can prevent social pathologies such as moral deviations in society, drug addiction and the spread of sexual risk behaviors, may have an important effect.

Methodology: In this paper we try to review the Islamic sources and focusing on Imam Reza (AS), first, Islamic viewpoint in sexual will be expressed and then the effect of family sexual health on social health will be search.

Finding: Islamic overall view of sexual matters is to calm of the couple through the facilitation of legitimate satisfaction and commit crime prevention issues and to strengthen and protect the sexual instincts. In Sire Razavi, better satisfy the sexual need of the spouse is stressed and factor in the gratification of sexual needs is expressed. Based on this, man returns home to visit his wife with great enthusiasm and adverse factors outside the home on family health reduces and also, social damage caused by the lack of sexual satisfaction decreases.

Discussion: With reflecting on we realized the importance of sexual on social sexual health social and finally prevention of social damage in Sire Razavi.

Key Words: Sire Razavi, Imam Reza (AS), Social sexual health, sexual

کامل مقاله

خانواده به عنوان کوچک‌ترین و قدیمی‌ترین نهاد جامعه، بزرگ‌ترین نقش را در ایجاد و بقای آن دارد و از همین روی از دیرباز تاکنون از جهات مختلف مورد توجه اندیشمندان علوم مختلف جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، تربیتی، فقه، حقوق و پزشکی قرار گرفته است. از جمله جهاتی که به ویژه در دهه‌های اخیر توجه به آن بیشتر شده سلامت جنسی خانواده است. امروزه مشخص شده است که روابط جنسی پایدار زوجین در ثبات و تحکیم خانواده نقش موثری ایفا می‌نماید (فروتن و اخوان 1389).

یکی از مهم‌ترین عوامل خوشبختی در زندگی زناشویی و جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی ارضای نیازهای جنسی در خانواده است، زیرا رضایت بخش نبودن آن، سبب ایجاد احساس محرومیت، ناکامی و عدم ایمنی در همسران می‌شود. این محرومیت جنسی می‌تواند در نهایت موجب طلاق گردد (آقامحمدیان و همکاران 1382). براساس پژوهش فروتن و میلانی، بر روی متقاضیان طلاق شهر تهران، بیش از 60 درصد افرادی که به دلایل مختلف به دادگاههای خانواده مراجعه کرده بودند از ارضای نیازهای جنسی خود یا همسرشان راضی نبودند (فروتن و جدید میلانی 1387). از سویی تاثیر سوء اختلالات جنسی بر سلامت خانواده را می‌توان بر رفتارهای جنسی جامعه و تربیت فرزندان نیز مشاهده نمود. بنابراین توجه به سلامت جنسی خانواده می‌تواند در پیشگیری از آسیبهای اجتماعی از جمله انحرافات اخلاقی در جامعه، اعتیاد و گسترش رفتارهای پرخطر جنسی تاثیر به‌سزایی داشته باشد (قائمی 1382). در این راستا

دیدگاه قرآن و روایات اسلامی به مسائل جنسی، سرکوبگرانه و محدودکننده نبوده بلکه نظر اسلام به مسایل جنسی تسهیل (دوگانه ارضی‌ان‌فرا ان‌رضی) مشروع و پیشگیری از زمینه‌های ارتکاب گناه است (فروتن و اخوان).

ارضای نیازهای جنسی در خانواده سبب انس و الفت، وحدت و یکدلی و اتحاد و هماهنگی میشود که سکون و آرامش را بدنبال دارد (قائمی 1382)، چنانچه خداوند درسوره روم آیه 21 می فرماید: "و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها و جعل بینکم موده و رحمۀ ان فی ذلک لایات لقوم یتفکرون". ایجاد آرامش و مودت بر اثر ازدواج از نشانه های لطف خداوند می باشد و این آرامش زندگی درونی و بیرونی همه افراد خانواده را در بر می گیرد و به صورتی خواهند زیست که روح و عقل و عواطف آنان به دور از نزاع ها و جدالهای بیجا باشد. این مودت از نعمت های الهی است و باید قدردان آن بود و در زندگی مشترک از آن بهره گرفت و برکاتش را بکار بست، در غیر این صورت امکان دارد بر اثر ناسپاسی این هدیه معنوی و عطیه الهی، آن را از دست بدهیم، حضرت امام رضا(ع) می فرماید: "احسنوا جوار النعم فانها وحشیۀ مائت عن قوم فعدت الیهم" نعمت های الهی را که در اختیارتان است گرامی بدارید چرا که آنها گریزان می باشند، از هر که کناره گیرند دیگر بازگشتی برایشان نمی باشد (خانواده و روابط همسران از دیدگاه حضرت امام رضا (ع) 1385).

همچنین ارضای نیازهای جنسی در خانواده و در سایه آرامش، عفت زن و مرد در جامعه تامین می گردد و چشم های پاک و عقیف را بدنبال دارد. زن یا مرد می کوشد خود را از لغزش دور دارد و ای امر سبب حفظ اجتماع از آلودگی است (قائمی 1382). اما سلامت جنسی که سبب ارضای نیازهای جنسی فرد در خانواده می شود، چگونه تامین می گردد؟ آیا منظور از آن عملکرد جنسی همسران می باشد یا چیزی فراتر می باشد؟ بر اساس تعریف سازمان جهانی بهداشت سلامت جنسی عبارت است از: هماهنگی و یکپارچگی میان ذهن، احساس و جسم که جنبه‌های اجتماعی و ذهنی انسان را در مسیر ارتقای شخصیت او سوق می‌دهد و منجر به ایجاد ارتباط و عشق می‌شود (جهانفر و مولائی نژاد 1380). براین اساس عملکرد جنسی یک فعالیت فیزیکی نیست بلکه سبب تکامل اجتماعی و ذهنی فرد می شود و در سایه این تکامل، انسان به آرامش می رسد.

حال سوال این است سلامت جنسی خانواده که سبب آرامش فرد شده و تبعات آن در پیشگیری از آسیبهای اجتماعی و سلامت جامعه مشخص می گردد، چگونه تامین می شود؟ منابع اسلامی و حقوقی جهت حفظ آرامش خانواده، حقوقی را برای هریک از زن و شوهر ذکر کرده اند. از آن جمله حقوقی است که سبب ایجاد سلامت جنسی در خانواده می شود. از معصومین احادیث و روایات بسیاری در زمینه حقوق زن و مرد ذکر شده است که در مقاله حاضر، سعی شده است دیدگاه سیره رضوی در سلامت جنسی خانواده که سلامت جامعه را بدنبال دارد مورد بحث قرار گیرد.

حقوق خانواده در زمینه سلامت جنسی خانواده

خانواده و در سطح گسترده تر یعنی اجتماع، جز در سایه رعایت حقوق یکدیگر و پذیرش اصول و ضوابط در زندگی امکان پذیر نیست (7). رعایت حقوق در خانواده سبب پیدایش امنیت در آن می شود، حدود توقعات اعضای خانواده از یکدیگر معلوم می شود، چگونگی رفتار مشخص و در چارچوب ضابطه ها آشکار می گردد (قائمی 1382). از نظر اسلام حقوق و وظایف برای هریک از زوجین متفاوت و گوناگون است. بعبارت دیگر اسلام حقوق زن و شوهر را در زندگی زناشویی همانند نمی داند و برای آن تفاوتی قایل است. منشاء این تفاوت، وضعیت جسمی و روانی زن و مرد و با در نظر گرفتن مصالح اجتماعی، می باشد (قائمی 1378).

حقوق زن بر مرد

بصورت کلی دامنه حقوق زن بر مرد شامل نفقه، اخلاق خوش، ارضای نیازهای جنسی و حفظ عفت زن می باشد (قائمی 1382). شاید سوال شود مقاله حاضر بر ارضای نیازهای جنسی در خانواده بحث می کند پس چرا موارد دیگری جز ارضای جنسی را در این قسمت گنجانده است؟ پاسخ این است در ادامه اشاره خواهد شد که هریک از موارد فوق جنبه ای از آسایش و آرامش خانواده را تامین می کنند که در احساس علاقه زوجین به یکدیگر و ارضای نیازهای جنسی و عاطفی در خانواده تاثیر دارد. در زیر سعی می شود موارد فوق براساس سیره رضوی بیان شود:

الف - نفقه: نفقه شامل مواردی چون غذا، مسکن، لباس، اثاثیه منزل و حتی در فقه اسلامی هزینه آرایش، می باشد که شوهر بابت آن مسئول است. اساس نیاز، شان و شرایط متعارف اجتماعی به زن پرداخت می کند (قائمی 1382). با پرداخت نفقه فکر زن آرام و آسوده شده و با آرامش می تواند کانون خانواده را گرم نگهداشته و وسایل راحتی مرد را مهیا کنند و به تربیت نیکوی فرزندان بپردازد (قائمی 1378).

رسول خدا جهاد زن را خوب شوهر داری کردن وی ذکر نموده است (وسایل الشیعه، جلد 14، صفحه 116) و امام رضا (ع) نیز برای مردان فرموده اند کسی که در بدست آوردن درآمدی برای تامین معاش عائله اش باشد بهتر از مجاهدان در راه خداست (خانواده و روابط همسران از دیدگاه حضرت امام رضا (ع) 1385). تامل در این دو کلام معصومین می تواند ما را به این نتیجه برساند که هر کدام از زن و مرد وظیفه ای برعهده دارند که ارزشی چون جهاد دارند ولی زمینه ساز جهاد زن، جهاد مرد (تامین معاش) است. زیرا، با تامین معاش زن سبب آرامش زن و در نهایت زمینه آرامش مرد در خانواده است. همچنین امام رضا (ع) می فرمایند: " ینبغی للرجل ان یوسع عیاله، لئلا یتمنوا موتہ" سزوار است مرد غنی به زندگی خانواده خود توسعه دهد تا آنان تمنای مرگ وی را ننمایند (نورانی 1378 و کتابچی 1387). این روایت بیانگر آن است که سخت گیری اقتصادی بر خانواده می تواند سبب ایجاد دلخوری و تنفر شود و زنی که از شوهر خود دلخور است نمی تواند زمینه ارضای نیازهای جنسی وی را فراهم کند و بدین ترتیب سلامت خانواده تهدید می شود.

در فقه اسلامی هزینه آرایش هم جزء نفقه در نظر گرفته شده، این نشان می دهد اسلام نفقه را نه تنها برای آرامش زن در نظر گرفته بلکه به جنبه آراستگی زن هم توجه داشته است. پیامبر اکرم (ص) می فرمایند بر زن واجب است که به بهترین عطرها خود را برای شوهرش خوشبو سازد و زیباترین لباسها را برای او بپوشد و به زیباترین وجه خود را زینت کند و صبح و شب خود را بر شوهرش عرضه نماید (روضه المتقین، جلد 8، صفحه 362). مردی که علاقه دارد زن خود را با لباسی زیبا و آراسته ببیند خود نیز باید برای تامین آراستگی و زیبایی زن تلاش کند. آراستگی و آرامش زن از عوامل مهم در رابطه زناشویی می شود و علاقه مرد را به زن بیشتر می کند.

ب - اخلاق خوش: انسان نیازمند همدم و رفیقی است که درسایه انس و الفتش روابط را تقویت کرده و مشکلات حیات و ناآرامی ها را در سایه آن رفع کند. این روابط در صورت برآورده کردن نیاز یکدیگر، عاطفه و محبت و رعایت اخلاق خوش شکل می گیرد. شیرینی زندگی در گرو اخلاق خوش و توافق فکری زن و شوهر است و برای ادامه حیات مسالمت آمیز چاره ای نیست جز آنکه اصول اخلاقی را مورد نظر داشته باشند و به یکدیگر کمک برسانند. عدم رعایت اصول اخلاقی نه تنها زوجین را از هم دور می سازد بلکه پایه های خانواده را سست می کند (قائمی 1382). اما منظور از اخلاق خوش چیست؟ "خلق" به معنای صفات پسندیده از جمله عطف و مهربانی، خوش قولی، خوش زبانی، وقار، صبر، گذشت و ... می باشد. براساس روایت دینی ما نیز همسر بد اخلاق، کوبنده ترین دشمن مومن است (دهنوی 1389)

خداوند در سوره نساء آیه 19 می فرماید: " و عاشروهون بالمعروف فان کرهتموهن فعیسی ان تکرهوا شیئا و یجعل الله فیه خیرا کثیرا" با آنها- زنان - آن گونه که متعارف و پسندیده است معاشرت کنید و اگر از آنها کراهت دارید، ممکن است چیزی مورد کراهت شما باشد و خداوند در آن خیر فراوان قرار داده باشد (بهشتی 1387). در این آیه خداوند مرد را مکلف به حسن معاشرت یا همان اخلاق خوش کرده که یک حق برای زن است و عامل تحکیم زندگی خانوادگی است. همانگونه که نفقه نیازهای جسمی زن را تامین می کند اخلاق خوش نیز نیازهای روحی وی را برآورده می کند. درست است که مرد با حسن معاشرت نیازهای عاطفی همسر خود را ارضا می کند لیکن درحقیقت نیازهای روحی خودش نیز بطور غیرمستقیم تامین می شود و برای اینکه محیط صفا و آرامش و آسایش خود را فراهم آورد چاره ای ندارد جز اینکه همسر خود را نیز از این نظر اشباع کند (بهشتی 1387).

امام رضا (ع) در روایتی به نقل از سول خدا (ص) فرمودند: خداوند تبارک و تعالی بر جنس مونث و افراد آن رقیق تر و مهربان تر است تا نسبت به جنس مذکر، سپس فرمود: هیچ مردی زن محرم خود را خشنود نکند مگر اینکه خداوند در قیامت او را خشنود سازد (میرخانی 1379). همچنین، امام رضا (ع) فرمودند: اگر نسبت به کسی محبت دارید آن را آشکار کنید زیرا اظهار دوستی نیمی از خردمندی به شمار می آید (خانواده و روابط همسران از دیدگاه حضرت امام رضا (ع) 1385)، بنابراین زن و شوهر باید عواطف خود را در خصوص یکدیگر علنی سازند و در این مورد از خجالت و شرمساری پرهیز کنند. پس مشخص می شود که سیره رضوی نیز اخلاق خوش و اظهار محبت به زن را وظیفه مرد می داند. از نظر روانشناسی اظهار محبت مرد سبب آرامش در زن و افزایش عشق او به همسرش می

شود. برای رشد عشق در زن، او نیاز به توجه روزافزون دارد تا احساس موفقیت در عشق و زندگی داشته باشد. بنابراین نیاز (جان گری 1388) روانشناسان نیز تاییدی دارند بر آیات و روایات که اخلاق خوش و اظهار محبت به زن سبب آرامش زن می شود که خود آرامش مرد را به دنبال دارد و سبب تحکیم زندگی می باشد. از سویی وجود آرامش و عشق بین زوجین خود می تواند روابط جنسی را لذت بخش تر کند و تضمین کننده سلامت جنسی خانواده است.

ج- ارضای نیازهای جنسی: گزینه جنسی یکی از مهمترین غرائز آدمی و منشاء بسیاری از حرکتها و سکونها است. بسیاری از جنبه های رشد انسان در سایه گزینه جنسی ایجاد می گردد و یا می تواند سبب بسیاری از مظاهر فساد باشد. از نظر اسلام پاکي و قداست خانواده ایجاب می کند که روابط جنسی تنها در میان زن و شوهر شکل گیرد. این امر نه تنها موجب امنیت روانی زوجین می شود بلکه خانواده و در نهایت جامعه را از آلودگی و انحطاط نجات می بخشد (قائمی 1382). دیدگاه قرآن و روایات اسلامی به مسائل جنسی، سرکوبگرانه و محدودکننده نیست بلکه به این گزینه به عنوان واقعیتهای می نگرد که باید آن را در جهت صحیح سوق داد. سیاست کلی اسلام به موضوعات جنسی تسهیل در ارضای مشروع و پیشگیری از زمینه های ارتکاب گناه است (فروتن و اخوان). چنانچه امام صادق (ع) فرمود: "الَّذُ الْأَشْيَاءِ مُبَاذَعَةُ النَّسَاءِ" هیچ لذتی برای مردم در دنیا و آخرت بیشتر از لذاتی که از زنها می برند نیست. سپس حضرت با قرائت آیه 15 سوره آل عمران فرمودند: همانا اهل بهشت (نیز) در بهشت از هیچ چیزی به اندازه آمیزش جنسی لذت نمی برند حتی از خوراکی و نوشیدنی (مظاهری).

با مطالعه در آیات و روایات اسلامی، نکات ارزنده و ظریفی را در می یابیم که امروزه سبب اعجاب دانشمندان شده است. زیرا آنچه که امروزه از طریق پژوهش ها بدست آمده است در آیات و روایات به آن اشاره شده است. از نکاتی که به آن اشاره شده و در ایجاد سکون و آرامش و جذب محبت زوجین مطرح است ارضاء در روابط جنسی است. اسلام ارضای جنسی را حق خصوصی زن شمرده است از آن بابت که اسلام خواسته شوهر در بستر زن بخوابد و مرد وظیفه دارد در این رابطه به درخواست زن پاسخ گوید زیرا در غیر اینصورت گمان لغزش و انحراف می رود. روایات ما می گویند برخی از زنان تن به آلودگی داده اند از آن جهت که به این خواسته مشروعشان پاسخ مثبت داده نشده است (قائمی 1382). از نظر روانشناسی زنان برای دست یافتن به احساس کامل و هیجان نیازهای متفاوت از مردان دارد. یک زن ابتدا نیاز به امنیت عاطفی و هیجانی دارد، وقتی که او امنیت و حمایت را در رابطه اش احساس کرد اولین شعله های عشق در قلبش فروزان می شود. وقتی که به این طریق به نیازهای عاطفی او پرداخته شود، نیاز به رابطه جنسی نیز برای او اهمیت می یابد (جان گری 1388). بنابراین مرد ابتدا باید نیاز زن را از بعد امنیتی و عاطفی تامین کند تا زن آماده برقراری رابطه جنسی شود و این نیاز برآورده نمی شود جز با گفتگو و اطمینان زن از وجود امنیت و علاقه شوهر به وی. شاید به این دلیل است که اسلام رفتن به بستر زن را وظیفه مرد می داند، زیرا زن در بستری می خوابد احساس امنیت کند پس مرد هم بهتر است داخل آن بستر شود و همچنین، رفتن مرد به سوی زن سبب می شود تا زن احساس کند مورد توجه است و تا حدی نیاز عاطفی او رفع شود. از سویی، امروزه در علم فیزیولوژی اعتقاد بر این است که زمان پاسخ جنسی زن طولانی تر از مردان است و روانشناسان نیز بخشی از تفاوت های زن و مرد را بازتاب فیزیولوژیک آن ها می شمارند. هورمونهای که در بدن مردان وجود دارند به سرعت به انگیختگی جنسی پاسخ می دهند و باعث ارگاسم می شوند و بعد از ارگاسم نیز به سرعت این حالت در آن ها از بین می رود. این درحالی است که روند انگیختگی جنسی برای زنان بسیار کندتر و آهسته تر صورت می گیرد و به همان میزان نیز بعد از ارگاسم مدت طولانی تری را در حالت انگیختگی می مانند. زنان تا هنگامی که تمایل و انگیختگی جنسی آنان به سطوح بالا نرسیده و شدت نگرفته است از تحریک لذت بیشتری می برند (جان گری 1388). براین اساس می توان نتیجه گرفت همین تفاوت زن و مرد است که اسلام ارضای نیاز جنسی را حق زن شمرده است.

امام رضا (ع) در این رابطه می فرمایند: "لاتجتمع امرأة حتی تلامعها و تکیر ملامعها و و تغمز ثدیها فانک اذا فعلت ذلک غلبت شهوتها واجتمع مائها لان مائها یخرج من ثدیها و الشهوه تظهر من وجهها و عینیها واستمت منک مثل الذی تشتهیه منها" با همسرت مجامعت و آمیزش نکن مگر اینکه با او بازی کنی و زیاد هم بازی کن و سینه هایش را مالش دهی. وقتی این چنین عمل کردی شهوت بر او غالب می شود و آیش جمع می شود زیرا که آیش از پستانهای بیرون می آید و در صورت و چشمهای شهوت هویدا می شود و او به تو میل پیدا می کند همانطور که تو به او میل داری (علامه مجلسی حلیه المتقین). در این فرمایش امام به تفاوت زن و مرد توجه داشتند و در نظر گرفتن معاشقه جهت رسیدن زن به مرحله آمیزش را به مرد توصیه نمودند، این توجه مرد به نیاز زن، سبب ارضای

جنسی زن می شود. از سویی یک زن قبل از آنکه بتواند اشتیاقی برای رابطه جنسی داشته باشد نیاز به ارضاء عاطفی دارد در صورتی که مرد می تواند (مظاهری). بنابراین وجود معاشقه قبل از آمیزش خود به ارضاء نیاز عاطفی زن کمک می کند.

گروهی به محضر حضرت امام رضاع (ع) آمدند و عرض کردند: ای پسر رسول خدا (ص) مردی زنی جوان دارد و چون مصیبتی متوجه اش گردیده، مدت چند ماه و بلکه یک سال است که ارتباط با همسر خویش را ترک کرده است البته این کار به دلیل اذیت، آزار و انتقام نبوده بلکه به علت اندوه و افسردگی خاطر از این معاشرت اجتناب کرده است. آیا با این عمل عصیان و ترک گناهی مرتکب شده است. امام فرمودند: بلی، ترک این ارتباط بیش از چهار ماه گناه دارد (خانواده و روابط همسران از دیدگاه حضرت امام رضا (ع) 1385). این فرمایش امام را می توان از چند بعد مورد بحث قرار داد همان گونه که در پارگراف قبل بیان شد مرد در طول رابطه جنسی به ارضاء عاطفی دست می یابد و می تواند این ارضاء عاطفی را به زن خود نیز انتقال دهد که سبب ایجاد صمیمیت بیشتری بین آنها می شود در صورتی که کناره گیری مرد از زن سبب سرد شدن تدریجی رابطه عاطفی آنها شده و در نهایت تزلزل پایه های خانواده را می تواند بدنبال داشته باشد، بنابراین امام تاکید به حفظ این ارتباط کردند. از سویی عدم ترک بیش از 4 ماه از رابطه جنسی با زن می تواند نشانگر این باشد که بیشترین طول مدتی که زن می تواند نداشتن رابطه جنسی را تحمل کند 4 ماه است و بعد از آن عواقبی چون سردی زن یا جستجو ارضای این نیاز در خارج از خانواده را بدنبال داشته باشد. در علم امروزی هنوز زمان مشخصی برای تحمل زن یا مرد بیان نکرده اند ولی به این حقیقت دست یافتند که یک مرد وقتی به انگیختگی می رسد داشتن رابطه جنسی برای او ضروری است و انتظار کشیدن و بودن در حالت انگیختگی نیاز به صبر و شکیبایی طاقت فرسایی از سوی مرد دارد درحالیکه در زن این نیاز به صورت فوریت نمی باشد (جان گری 1388). این چنین است که رسول خدا (ص) خطاب به زنان فرمودند: شوهر را اگر تمایل جنسی دارد معطل نکنید و لو به طولانی کردن نماز (مظاهری) و این تاکید بر این است که نیاز جنسی مرد باید سریع پاسخ داده شود. فرمایشات پیامبر (ص) و امام رضاع (ع) نیز تاکید بر تفاوت زن و مرد در روند ارضای نیازهای جنسی.

اما روایات دیگر امام رضاع (ع) در مورد آمیزش جنسی در مورد زمان آن است که می فرمایند: "من اسنه التزویج باللیل لان الله جعل اللیل سکنا و النساء انما هی سکن" از سنن موکده است که امر ازدواج در شب انجام شود، زیرا خداوند شب را عامل سکون و آرامش قرار داده و زنان نیز خود عامل سکون و آرامش هستند (رشیدپور 1381). در طول روز به علت فعالیتها و رفت و آمدها امکان حفظ خلوت زن و شوهر جهت ایجاد رابطه جنسی کمتر اتفاق می افتد حال آنکه در طول شب انتظار می رود خلوت زن و شوهر حفظ شود تا آنها از نظر روانی احساس امنیت و آسایش کنند و بتوانند ارضای نیازهای جنسی یکدیگر را با انجام معاشقه برآورده سازند و در این رابطه هیچ گونه عجله و استرسی نداشته باشند تا امتناع جنسی کامل تر تحقق یابد. حتی امام در این موضوع به نکته ظریفی اشاره می کنند و می فرمایند: "فی آخراللیل اصلح للبدن و ارجی للولد و ازکی للعقل فی النسل" در آخر شب آمیزش با زن برای بدن و سلامتی تن صالح تر است و بیشتر امید می دهد که شخص دارای فرزند شود و عقل فرزند و فرزندزادگان را پاکیزه تر می گرداند (امیرصادقی 1381). علاوه بر اینکه حفظ آرامش و خلوت در آخر شب بیشتر می باشد وضعیت بدن نیز آماده تر است زیرا در اول شب معده بواسطه غذا پر می باشد و آمیزش جنسی نه تنها سبب آسیب جسمی می شود بلکه رضایت کامل جنسی نیز بدست نمی آید. اگر از جنبه دیگر هم به موضوع نگاه کنیم متوجه می شویم که توصیه به آمیزش جنسی در شب و آن هم در آخر آن، تاکید بر رعایت حال زن. زیرا در آن زمان زن از کار روزانه و هیاهو کودکان رها می باشد و استرسی بابت آن ندارد و از سویی صرف زمان تا انتهای شب فرصتی است برای هم صحبتی او با همسرش و دریافت توجه و محبت از سوی مرد، و این زن را برای داشت یک عملکرد جنسی مطلوب آماده می کند تا او هم بتواند نیاز جنسی همسرش را بهتر پاسخگو باشد.

در فرمایشی دیگر از امام رضاع (ع) است که حضرت می فرمایند: "ولاتجامع النساء الا وهن طاهره" با زنان جز در وقت پاکی آنها آمیزش مکن (امیرصادقی 1381). علت این امر جزء توجه به سلامتی جسمی و روانی زن چه موردی می تواند باشد؟ همانگونه که در سوره بقره آیه 222 اشاره شده حیض رنج و ناراحتی برای زن است، همچنین آمیزش در دوران حیض می تواند عامل اضطراب و حالت عصبی زن شود (عباس نژاد 1385). گرچه زن در این دوران نیاز به حمایت روحی همسرش دارد و چه بسا این حمایت از طریق لمس بهتر انجام می گیرد اما اگر در این شرایط آمیزش انجام شود نه تنها زن فشار جسمی و گاهی دردی را تحمل می کند بلکه از نظر روحی

نیز دچار آسیب می شود و احساس می کند همسرش او را درک نمی کند و از همسرش دلخور می شود و این می تواند دلیل بر تباین فراسان رضوی جنسی آنها آسیب برساند.

سیری در سیره رضوی در زمینه جنسی ما را به این نتیجه می رساند حضرت به کوچکترین نکات در تفاوت‌های ارضای جنسی در زنان و مردان و چگونگی ارضای مناسب زن و شوهر توجه داشته اند.

د - حفظ عفت زن: از نظر اسلام مرد وظیفه دارد عفت همسر خود را نیز حفظ کند و مراقب باشد تا خطری برای او بوجود نیاید. نه تنها چشم او را از گناه پاک و دور دارد، بلکه خود هم مراقب باشد به دام نگاه‌های شهوت آلود نیفتد که پاکی او در پاکی همسر موثر است (قائمی 1382). در زمینه حفظ عفت زن توسط شوهر روایات چندی از امام (رضاع) وجود دارد که در زیر به آنها پرداخته می شود:

"تهیئة الرجل للمراءة مما تزید فی عفتها" آمادگی و آرایش مرد برای زن از عوامل افزایش پاکدامنی زن است. و همچنین امام می فرمایند: "لقد ترک النساء العفة لترك ازواجهن التهیئة لهن" چه بسا که بی توجهی مرد به آراستگی ظاهر سبب گردد که زن از پاکدامنی فاصله بگیرد. حضرت امام (رضاع) از پدران بزرگوار خود روایت نموده اند: زنان بنی اسرائیل از عفت و پاکی دست برداشتند و این مسئله هیچ سببی نداشت جز آن که شوهران آنان، خود را نمی آراستند، سپس آن حضرت افزودند: "انها تشتهی منک مثل الذی تشتهی منها" زن هم از مرد همان انتظاری را دارد که مرد از او دارد (خانواده و روابط همسران از دیدگاه حضرت امام رضا (ع) 1385).

در مورد اهمیت آراستگی مرد روایت دیگری از امام (رضاع) وجود دارد که "عن الحسن بن جهیم قال: قلت لعلی بن موسی (علیه السلام) خضبت؟ قال: نعم، بالحناء والکتم، اما علمت ان فی ذلک لاجراء، انها تحب ان تری منک مثل الذی تحب ان تری منها (یعنی المراءة فی التهیئة) ولقد خرجن نساء من العفاف الی الفجور ما اخرجهن الا تهیء ازواجهن" حسن بن جهیم گویند: امام رضا (علیه السلام) را بسیار آراسته دیدم، پرسیدم: آیا خضاب (آرایش) کرده اید؟ حضرت فرمود: آری! با حنا و کتم (نوعی گیاهی مخصوص) خضاب نموده ام. آیا نمی دانی این کار سود فراوانی دارد، زیرا زن دوست دارد در تو همان زینت را ببیند که تو دوست داری در او ببینی. چه بسا زنهایی که از جاده مستقیم عفت خارج شدند و فاسد گشتند (و این نبود مگر) به علت کم توجهی شوهرانشان به نظافت و آرایش خود (کتابچی 1387).

همچنین امام می فرمایند: "ینبغی للرجل ان یدع الطیب فی کل یوم، فان لم یقدر علیه فیوم ویوم لا، فان لم یقدر ففی کل جمعة ولا یدع ذلک" برای مرد سزاوار نیست که روز بوی خوش استعمال نکند. پس اگر هر روز نتوانست یک روز در میان و اگر باز نتوانست، در هر روز جمعه عطر بزند و آن را ترک نکند (کتابچی 1387).

سخنان امام ما را به این واقعیت می رساند که آراستگی مرد تاثیر بسزایی در عفت زن دارد زیرا زن به شوهر آراسته خود نگاه می کند و به دیگران چشم نیاز نمی دوزد. از سویی آراستگی مرد برای همسرش نشان دهنده توجه مرد به همسرش است که ایجاد صمیمیت بیشتری بین آنها می کند. علاوه بر این آراستگی و خوشبویی مرد یکی از مواردی است که زن را آماده برقراری رابطه جنسی موثر می کند.

در همین جا به یکی از حقوق مرد که آرایش زن است نیز می پردازیم زیرا امام بدنبال لزوم زینت مرد می فرمایند زن هم از مرد همان انتظاری را دارد که مرد از او دارد. یعنی زن نیز باید برای مرد خود را آراسته و خوشبو کند. زیرا آرایش زن برای مرد سبب توجه او به جذابیت‌های زنش می شود و از توجه به زنان دیگر در خارج از خانواده خودداری می کند و این سبب حفظ عفت مرد شده و سلامت جامعه را بدنبال دارد. از سویی زن به روش غیر مستقیم می تواند آغازگر رابطه جنسی باشد و حتی اگر مرد برانگیخته شده هم باشد از این پیام‌های غیر مستقیم زن لذت می برد که این پیامها شامل آرایش، پوشش و عطر می باشد (جان گری 1388). بنابراین آراستگی و خوشبویی زن هم تاثیر بسیاری در ارضای جنسی مرد دارد.

آراستگی زوجین برای یکدیگر علاوه بر ایجاد روابط نیکوی اخلاقی و روانی، موجب اطمینان زوجین نسبت به یکدیگر می شود و اینکه هر دو به این باور می رسند که تمامی ارادت و علاقه خویش را فقط در راه رضایت یکدیگر بکار گیرند. اینجاست که زن به مرد دیگری غیر از شوهر خویش نظر نخواهد داشت و مرد نیز نسبت به زن دیگری نمی اندیشد و امنیتی که از این مسئله حاصل می شود همه ابعاد زندگی زن و مرد را پوشش می دهد و هرگونه سوء ظن و عدم اطمینان در روابط خانواده محو می شود و هر کدام حافظ امنیت دیگری و مایه زینت و افتخار همسر خود می گردد (قائمی 1382).

امام رضا (ع) همچنین در مورد حفظ نگاه مردان که در عفت آنان موثر است و همانطور که ذکر شد از حقوق زنان بشماره گاهی پژوهش‌های حقوق زنان در فقه اسلامی می‌فرمایند: "حرم النظر الی شعور النساء ... لما فيه من تهییج الرجال و ما يدعو التهیيج الی الفساد والدخول فیما لایحل"، حرام شد نگاه به موهای زنان برای آن که اگر موهای آنها در برابر مردان نامحرم آشکار شود، باعث تحریک و جلب آنها خواهد شد و فساد و بی بندوباری را بدنبال دارد و سبب می‌شود که مردها در کارهای حرام وارد شوند. و همچنین "صحيحه، عن علی بن سويد، قال: قلت لابی الحسن (عليه السلام) انی مبتلی بالنظر الی المرءة الجميله فيعجبنى النظر اليها، فقال (عليه السلام) يا علی لا بأس اذا عرف الله من نيتك الصدق وایاک والزنا فانه یمحق بالبرکة ويهلك الدين"، علی بن سويد می‌گوید: به امام رضا (عليه السلام) عرض کردم، من با زنان زیباروی زیاد سروکار دارم و وقتی به آنها می‌نگرم، از زیبایی آنها لذت می‌برم و خوشم می‌آید، امام (عليه السلام) فرمود: اگر نیت صادقانه داشته باشی و قصد شهوانی در کار نباشد، مانعی ندارد، مواظب باش که به زنا آلوده نشوی، از موجبات آن بپرهیز، زیرا زنا برکت و ایمان را نابود می‌کند (کتابچی 1387).

بنابراین لازم است مرد جهت حفظ حقوق همسر خویش از نگاه به زنان دیگر بپرهیزد و در جایی که ناچار است نیت شهوانی را در فکر خود پرورش ندهد زیرا این تفکر شهوانی نه تنها حق همسر وی را ضایع می‌کند بلکه امنیت و سلامت روانی جامعه را به خطر می‌افکند.

حقوق مرد بر زن

یک زن خوب و شایسته از دید اسلام زنی است که به شناسایی حقوق شوهر و ادای آن بوجهی نیکو بپردازد (4). حق مرد بر زن از همه حقوق اسلامی و انسانی او ارجح است، حتی از حق پدر و مادر (قائمی 1378). در زمینه دامنه حقوق شوهر بحثها و نظرات بسیاری است که اهم آن تمکین جنسی شوهر، حفظ عفت خود و همسر، اطاعت و فرمانبرداری، مدیریت خانه، اخلاق خوش است (قائمی 1382) که به دو حق کلی خلاصه می‌شود که در برگزیده همه موارد فوق است و شامل حفظ و قنوت می‌باشد. حفظ به مفهوم محافظ مال و ناموس همسر در غیاب شوهر و قنوت به مفهوم تمکین و اطاعت از شوهر است (بهشتی 1387). در روایتی از امام رضا (ع) می‌فرمایند: "ما افاد عبد و فائده خیراً من زوجة صالحه اذا رآها سرته و اذا غاب عنها حفظته فی نفسها وماله" برای هیچ بنده ای نعمتی بهتر از زنی شایسته نیست که با دیدن او مسرور شود و در نبود وی خود و اموالش را محافظت کند (حیدری 1386). امام رضا (ع) در یک جمله حقوق مرد را بصورت کامل بیان فرمودند که شامل مسرور شدن از دیدن زن است که جنبه قنوت را در بر می‌گیرد و حفظ اموال شوهر که جنبه حفظ را در بر می‌گیرد، شاید هیچ سخن دیگری به این دقت و بصورت خلاصه حقوق مرد را بیان نکرده باشد. حال به بحث در مورد حقوق مرد می‌پردازیم:

الف - قنوت: مقوله قنوت زن، تسلیم، تمکین و آمادگی او برای پذیرش شوهر است و در این رابطه باید از هرچه مزاحم و مغایر تسلیم، تمکین و آمیزش جسم و روح است از خود بزداید. زن وقتی موجودیت واقعی خود را می‌تواند آشکار کند که با تمام وجود در برابر شوهر قانت و رام باشد و همه امکانات و شرایط را برای جلب و جذب شوهر و کشانیدن او به سوی خود فراهم سازد و فکر او را از رفتن به سوی زن های دیگر و احیانا ازدواج مجدد باز دارد و کمبودی در امور عاطفی برای او باقی نگذارد. در این شرایط مرد نیز موجودیت واقعی خود را تحقق یافته می‌بیند و سعی در برقراری وسایل آرامش و آسایش خانواده می‌کند. بدیهی است که در این محیط مملو از آرامش فرزندان موفقی نیز تربیت می‌شوند که تضمینی برای سلامت جامعه خواهد بود (بهشتی 1387). تمکین زن دو صورت عام و خاص دارد که صورت عام آن همان اطاعت زن از شوهر می‌باشد و تمکین خاص نیز به ارضای نیاز جنسی شوهر تاکید دارد (میرخانی 1379) که در اینجا بیشتر بحث می‌گردد.

داشتن رابطه جنسی با زن از حقوق شوهر است و زن نمی‌تواند در این زمینه شوهر را مانع شود. اگر زن بواسطه عذر مشروع (حیض، روزه داری و ...) تمکین شوهر را نکند مورد نفرت اسلام است و یکی از شرایطی است که بخاطر آن نفقه زن قطع می‌شود. اسلام حتی می‌فرماید اگر شوهر منتظر تمتع از زن است همسر حق ندارد نماز خود را طولانی کند که در آن صورت حق شوهر تضییع شده است (قائمی 1382).

ولی باید توجه داشت مفهوم تمکین عام جدا از تمکین خاص نمی‌باشد چرا که در اصطلاح فقهای امامیه تمکین عام عبارت است از اطاعت زن از شوهر و خوش رفتاری و خوشرویی نسبت به شوهر، رعایت نظافت و آرایش خود برای شوهر آنگونه که مقتضی زمان، مکان

و موقعیت خانوادگی آنها است و خارج نشدن از منزلی که شوهر معین کرده یا حق مکانی که به زن داده شده بدون اذن شوهر (معارف فی حق اسلام 1389). بنابراین می توان گفت تمکین عام پیش نیاز تمکین خاص است زیرا باید زن اطاعت کامل از شوهر داشته باشد و بدون اذن او از منزل خارج نشود و این تعهد زن ایجاد حس اعتماد در مرد می کند و این حس اعتماد چرخه ای را سبب می شود چرا که حس اعتماد تعهدی برای مرد ایجاد می کند تا به زنان دیگر توجه نداشته باشد و مطمئن است زنی متعهد در منزل منتظر اوست حال اگر این زن علاوه بر اطاعت شوهر خوش خلق و آراسته باشد مرد با اشتیاق بیشتری برای دیدن همسر مهربان و زیبایی خود به خانه برمیگردد. اینچنین است که امام رضا(ع) می فرمایند مرد از دیدن همسرش مسرور می شود.

از سویی، مسرور شدن مرد از دیدن همسرش از جنبه روانشناسی را می توان به تفاوت زن و مرد از نظر ارضاء جنسی و نیاز به عشق تفسیر کرد، مردان بواسطه رابطه جنسی عواطفشان را ابراز می کنند و رابطه جنسی به مردان اجازه می دهد که نیاز به عشق را احساس کنند حال آنکه زنان از طریق دریافت عشق است که اشتیاق به رابطه جنسی را در خود احساس می کنند. در یک رابطه جنسی موفق مرد احساسات و عواطف خود را راحت و بیشتر ابراز می کند و زن فرصت لازم برای دریافت محبت و عشق را پیدا کرده و شروع به ابراز احساسات و عشق نسبت به همسر خود نموده و در نتیجه صمیمیت در کل روابط همسران افزایش می یابد (جان گری 1388). شاید به این دلیل است که اسلام اخلاق خوش را حق زن و تمکین را حق مرد قرار داده است تا هر دو از این وادی نیاز خود را ارضاء نمایند و مسایل جنسی تنها جنبه شهوانی به خود نگیرد.

همانگونه که بیان شد آراستگی زن تمکین عام می باشد که پیش نیاز تمکین خاص است. زینت و آرایش زن از عوامل عمده و جلب توجه مرد و رغبت او نسبت به همسر است و بر محبت و علاقه مرد می افزاید. زن اگر خود را نظیف نسازد و در حد متعارف و معمول خود را نیاراید و بی اجازه شوهر به هر جایی آمد و رفت کند، زمینه آمیزش جسم و روح را فراهم نکرده است و در حوزه جذب و انجذاب قرار نگرفته است (بهشتی 1387). در زمینه آراستگی زن در اسلام بسیار توصیه شده به حدی که توصیه شده که زن خود را برای شوهر نابینایش هم آرایش کن طوری که آن را حس کند. زیرا رمز بسیاری از آلودگیهای مردان و تماس آنها با زنان دیگر و حتی راز تعدد زوجات یکی اینست که همسرشان در جنبه دلربایی نمی تواند اقماعشان کند، چون زنان آرایش و پوششهای زیبا را برای محیط بیرون خانه نگه می دارند و در خانه آراسته نیستند (قائمی 1378). در زمینه آراستگی زن سخن بسیار گفته شده است و در این مقاله نیز در قسمت آراستگی مرد به آن اشاره شده است و در این قسمت به همین میزان بسنده می کنیم.

همچنین اخلاق خوش زن هم از تمکین عام می باشد، اگر زن از لحاظ اخلاقی زمینه ساز انس و الفت شوهر در محیط خانواده نباشد و با اخم های خود پیوسته تلخی و نفرت بیافریند، اهل تمکین نیست. جلوه طبیعی زنانه در محیط خانواده در اعماق دل و جان مرد عظمت و وقار می بخشد و تحت اجازه و فرمان او بودن نه تنها چیزی از شخصیت او نمی کاهد بلکه به شخصیت او اعتلا و بزرگی می دهد (بهشتی 1387). در این ارتباط امام رضا(ع) می فرمایند زنان چند دسته اند، بعضی زنها برای شوهرانشان بهترین غنیمت هستند، زانی که به شوهرانشان اظهار عشق و محبت می کنند (کتابچی 1387) و در روایتی دیگر می فرمایند: "ویل لامراه اغضبت زوجها و طوبی لامراه رضی عنها زوجها" وای بر زنی که شوهرش را خشمگین سازد و خوشا به حال زنی که شوهرش از وی راضی باشد (طاهری 1384). همانگونه که از متن این دو روایت برمی آید اظهار عشق به شوهر و راضی بودن وی را امام از وظایف زن شمرده است، کسیکه همواره با همسرش بداخلاق است و با زبانی تند و خشن با او سخن می گوید نباید انتظار داشته باشد که همسرش با او مانوس شده و نسبت به او عواطف و احساسات دوستانه ای ابراز کند. بداخلاقی و خشونت نتیجه ای جز دوری همسران از یکدیگر و سرکوبی عواطف محبت آمیز ندارد (معارفی 1389). از سویی، با توجه به تفاوت زن و مرد که در قبل از آن بحث به میان آمد، می توان دلیل توجه اسلام به اخلاق خوش زن را پی برد زیرا سبب تقویت رابطه جنسی وی با همسرش می شود. همچنین، در حقوق زن هم حسن معاشرت را ذکر کردیم که نشان دهنده این است که اخلاق خوش از وظایف حقوق مشترک زن و مرد است. از آنجایی که قبلا از آن بحث به میان رفته است در این قسمت به همین میزان بسنده می کنیم.

ب - حفظ: حق دیگر مرد حفظ می باشد که در این رابطه امام فرمودند: در نبود وی خود و اموالش را محافظت کند. همانگونه امام فرمودند منظور از حفظ اینست که زن در غیاب شوهر حافظ مال و ناموس او باشد. حفظ ناموس یک مسئولیت همیشگی و عمومی است، زن باید مظهر عفاف باشد و به هیچ وجه اجازه ندهد که مردی بیگانه از او تمتع و تلذذ ببرد، زیرا در اسلام به جز در چارچوب ازدواج و از

راه مشروع چنین اجازه ای به کسی داده نشده است (بهشتی 1387). بنابراین زن در غیاب شوهر باید مراقب ارتباط با مردان نامحرم و در ارتباط با آنها به گونه ای رفتار نکند یا پوشش وی جووری نباشد تا مرد نامحرم فکر دست اندازی به حقوق شوهر وی را نپرواند. توجه زن به رفتار و پوشش خود در ارتباط با مردان نامحرم و بخصوص در ارتباطات اجتماعی نه تنها سبب استحکام زندگی خانوادگی می شود چرا که زن تنها خود را به مرد عرضه می کند و همانگونه که در قبل بیان شد این سبب انس و الفت بیشتر زوجین می شود و امنیت اجتماعی زن، آرامش روانی جامعه و حمایت از خانواده در کارکرد جنسی را بدنبال دارد. چرا که با رعایت رعایت پوشش و رفتار، تحریکات جنسی و شهوانی در جامعه کاهش می یابد و در نتیجه انحرافات اجتماعی ناشی از آن نیز کاهش خواهد یافت، ضمن آنکه مزاحمت ها و ازارهای جنسی نسبت به زنان تنزل می یابد، اجتماع استوار خواهد گشت و فضای عمومی جامعه عاری از جلب نظرهای جنسی و هرز رفتن انرژیها در این مسیر خواهد شد (حق شناس 1378).

همچنین حفظ مال هم از حقوق مرد است زیرا مرد معیشت زندگی را تامین می کند و زن با تدبیر خود از دسترنج شوهر محافظت کرده و زمینه اقتصادی خانواده را فراهم می کند که خارج از مبحث ما می شود ولی در یک دید کلی تر می توان گفت تدبیر زن سبب دلگرمی مرد شده و علاقه او به زن افزایش یابد که تبعات آن سلامت خانواده را بدنبال دارد.

نتیجه گیری: با تاملی در سیره رضوی به اهمیت روابط جنسی در حفظ سلامت جنسی جامعه و در نهایت پیشگیری از آسیبهای اجتماعی پی می بریم زیرا هرگونه التذاذ و تمتعی در خارج از فضای خانواده مطرود است و این فرهنگ هم سلامت خانواده را تضمین می کند و هم سلامت جامعه. اینجاست که عشق مفهوم دیگری پیدا می کند و ایجاد علقه و ارتباط جهتی مخالف با هوای نفس دارد. در اینجا عشق به خانواده در طول عشق به خدا است و تجلی عالیترین گرایش به سوی کمال مطلق است.

همانگونه که بحث شد رعایت هریک از حقوق مرد و زن در خانواده، سلامت خانواده را بدنبال دارد که پایه های خانواده را مستحکم می کند و در نهایت سلامت جامعه را بدنبال دارد چرا که نیازهای هریک از زن و مرد در خانه تامین می شود و آنها بدنبال ارضای نیازهای خود در خارج خانه نمی باشند، بدین ترتیب آرامش روانی جامعه نیز حفظ می شود. از سویی با وجود سلامت خانواده میزان طلاقها کاهش می یابد و فرزندان نیز در یک محیط امن خانواده و اجتماع تربیت می یابند. بدین ترتیب سلامت جامعه نیز تضمین می شود که ارتقاء ابعاد مختلف جامعه را بدنبال دارد.

منابع

- آقامحمدیان، حمیدرضا، رضا قلی زاده ت، عوضی م، پشتیبان ح، «بررسی رضایتمندی زناشویی و رابطه آن با طلاق» اولین همایش خانواده و مشکلات جنسی، تهران، 1382.
- امیرصادقی نصیرالدین، طب الرضا - طب و بهداشت از امام رضا علیه السلام، تهران: انتشارات معراجی، 1381.
- بهشتی احمد، خانواده در قران، چاپ دهم، قم: موسسه بوستان کتاب، 1387.
- جان گری، مریخ و ونوس در اتاق خواب. مترجم: دکتر روح الله بای و فاطمه بای. تهران: انتشارات دانژه، 1388.
- جهانفر شایسته و مولائی نژاد میترا، درسنامه اختلالات جنسی. تهران: نشر سالمی، 380.
- حر عاملی، وسائل الشیعه، جلد 14، صفحه 116.
- حق شناس سید جعفر، نظام اسلامی و مسئله حجاب، قم: دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، 1378.
- حیدری مجتبی، دینداری و رضامندی خانوادگی، قم: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، 1386.
- خانواده و روابط همسران از دیدگاه حضرت امام رضا (ع)، ماهنامه پاسدار اسلام، سال بیست و پنجم، شماره 300، آذر 1385، صفحات 37-40.
- دهنوی حسین، گلبرگ زندگی، چاپ سی و هفتم، تهران: انتشارات خادم الرضا، 1389.
- رشیدپور مجید، مراحل ازدواج در اسلام، تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان، 1381.
- طاهری حبیب الله، سیری در مسایل خانواده، تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل، 1384.
- عباس نژاد محسن، قران و طب، مشهد: موسسه انتشارات بنیاد پژوهشهای قرانی حوزه و دانشگاه، 1385.

- فروتن سید کاظم، اخوان تقوی، محمد حسین. آینده پوهی مسایل خانواده، جلد اول. تهران: مجمع تشخیص مصلحت نظام، فراس ان رسوب، مرکز تحقیقات استراتژیک، 1389.
- فروتن سید کاظم، جدیدمیلانی مریم. بررسی شیوع اختلالات جنسی در متقاضیان طلاق مراجعه کننده به مجتمع قضایی خانواده. 1. 1387; 16 (78): 39-44.
- قائمی علی. تشکیل خانواده در اسلام. چاپ دهم، تهران: انتشارات امیری، 1378.
- قائمی علی. نظام حیات خانواده در اسلام. چاپ هشتم، تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان، 1382.
- کتابچی محسن. آیین زندگی از دیدگاه امام رضا. انتشارات الف، 1387.
- مجلسی محمد باقر. روضه المتقین، جلد 8، صفحه 362.
- مجلسی محمد باقر. حلیه المتقین. قم: انتشارات اندیشه ماندگار، 1387.
- مظاهری روح الله. روابط جنسی در ازدواج از نظر اسلام 1 و 2 { صفحه اصلی }
<http://www.rasekhoon.net/article/show-57293.aspx>
- معارفی غلامرضا. اسلام و وظایف همسران. تهران: انتشارات دانشگاه شاهد 1389.
- میرخانی عزت السادات. رویکردی نوین در روابط خانواده. چاپ اول، تهران: انتشارات سفیر صبح 1379.
- نورانی مصطفی. سعادت خانواده در ازدواج (محرمات جلد 3). قم: انتشارات مکتب اهل بیت (ع). 1378.